

DIN CORESPONDENȚA LUI ALEXANDRU ROMAN PRIVIND ZIARUL „FEDERAȚIUNEA” (1868—1876)

Timp de aproape o jumătate de secol (1848—1897), Alexandru Roman a activat ca profesor, ziarist, deputat și academician. Deși nu a realizat fapte de arme, Roman a fost un reprezentant de frunte al generației de la 1848. El s-a călăuzit după principiile și aspirațiile asimilate în timpul revoluției. Dintre acestea, ideea elevată a unității naționale a poporului român străbate ca un fir roșu întreaga sa activitate, constituind un adevărat simbol al speranțelor și certitudinilor generației sale, care, pe lângă elanul redeșteptării naționale născut în focul revoluției, aduce cu sine și mesajul României moderne. El poate sta cu cinste alături de George Barițiu, Ioan Rațiu, Vincetețiu Babeș, Al. Papiu Ilarian, Gh. Pop de Băsești, Ilie Măcelariu, Iosif Hodoș și alți fruntași ai vieții politice și culturale a românilor din Transilvania, Banat și părțile ungurene.

Una dintre cele mai intense și mai complexe activități ale lui Al. Roman s-a desfășurat pe tărîmul publicisticii. Este corespondentul a numeroase gazete politice și culturale ca *Bucovina*, *Gazeta Transilvaniei*, *Naționalul*, *Familia*, *Concordia*, *Federațiunea*, *Tribuna* și altele.

Gazeta politică *Federațiunea*, înființată și condusă de Al. Roman a fost principala sa realizare politică. *Federațiunea* a apărut la Budapesta în 3/15 ianuarie 1868, titlul ziarului reprezentînd el însuși un principiu, un scop năzuit de gruparea federalistă a românilor. Gruparea urmărea lupta confederată a popoarelor asuprite din monarhia austro-ungară împotriva dualismului și nicidecum federalizarea ca mijloc de salvare a monarhiei de la destrămare.

Datorită intransigenței cu care apăra drepturile poporului român, gazeta și-a creat o mare popularitate în rîndurile intelectualității și poporului, dar, automat și-a dobîndit și ostilitatea crescîndă a guvernului de la Budapesta, care nu putea tolera o opoziție atît de puternică. Ca urmare, Roman are mult de suferit de pe urma presiunilor exercitate împotriva sa și a ziarului său. După mai multe procese de presă este condamnat la un an de închisoare pe care îl va executa la Vaș, în 1870. Nu se va lăsa însă înfrînt, și, după ieșirea din închisoare Roman își va continua cu aceeași vervă activitatea politică. Dar, Al. Roman a avut de luptat nu numai cu diferitele măsuri luate de guvern, ci și cu nenumăratele greutăți mate-

riale în susținerea ziarului, greutatea care se fac simțite chiar de la întemeierea sa.

Pentru redresarea situației financiare a gazetei, Al. Roman face apel la diferite personalități politice și culturale românești de dincolo de Carpați. Așa de exemplu solicită ajutor de la M. Kogălniceanu, C. A. Rosetti, A. G. Golescu, Eug. Carada ș.a. O altă soluție pentru susținerea ziarului era deschiderea unor liste de subscripție pentru acoperirea cheltuielilor avute cu procesele și pentru achitarea amenzilor. În fine, o altă soluție pentru acoperirea cheltuielilor avute cu procesele și pentru achitarea amenzilor o constituie și publicarea unor anunțuri, așa cum reiese din scrisoarea adresată de Al. Roman către Visarion Roman, directorul băncii „Albina” și redactorul cunoscutului Calendar *Amicul poporului* (vezi anexa I). Totodată, el face apel și la cercurile clericale ale bisericii unite. În acest sens este semnificativă scrisoarea pe care o publicăm în anexa II. Specificăm că Al. Roman s-a ridicat întotdeauna deasupra îngustelor interese profesionale și că a militat pentru a determina cercurile clericale românești, indiferent de confesiune, să transforme biserica într-un instrument eficient împotriva deznaționalizării, pentru realizarea mai degrabă a unității naționale.

Din cele două scrisori reies cu prisosință sacrificiile pe care le-a făcut Roman atît pentru susținerea ziarului cît și dorința sa de a-l menține capabil de luptă împotriva dualismului.

Este deosebit de plastic exprimată în prima scrisoare revolta lui Al. Roman împotriva regimului dualist: „Doară, doară, că se va schimba acest afurisit sistem de opresiune, eu însă ași dori ca cît mai degrabă, să nu așteptăm mult. Ni ajunsese suferința dualistică”¹.

În ceea ce privește sprijinul cercurilor clericale, el n-a fost întotdeauna la înălțime, uneori fiindu-i refuzat. Roman acuză la un moment dat în fața lui George Barițiu pe cei doi episcopi uniți că deși puteau să sprijine substanțial *Gazeta Transilvaniei* și *Federațiunea*, nu o făceau, considerînd cele două ziare „schismatice”². Unele cercuri clericale erau chiar nemulțumite de atitudinea intransigentă, antigubernamentală a *Federațiunii*, ca și de unele afirmații ale sale că: „papistașii rămîn dominanți”³, ajungîndu-se la un moment dat să se considere de către aceste cercuri că *Federațiunea* este o gazetă care „dă cu barba în lună”⁴.

Tot aceste considerente vor influența și atitudinea episcopiei Lugojului cu privire la ajutorul solicitat de Al. Roman. Mai trebuie avută în vedere și prudența acestei episcopii care prin subvenționarea ziarului ar fi venit în conflict direct cu guvernul, cunoscîndu-se presiunile puternice pe care

¹ Vezi anexa I. Al. Roman către Visarion Roman, Sibiu, 13/1 sept. 1873. Arhivele Statului Cluj, Fondul personal V. Roman, pachetul V, nr. 87.

² G. Neamțu, *Tirajul, cititorii și situația financiară a ziarului „Federațiunea” (1868—1876)*, în *ActaMN*, IX (1972), p. 641.

³ *Federațiunea*, 1869, II, nr. 2 din 3/15 ian. p. 7. Cf. nr. 38 din 11 apr./30 mart. p. 151.

⁴ G. Neamțu, *Iniințarea, programul și colaboratorii ziarului „Federațiunea” (1868—1876)*, în *AIIC*, Cluj, XIV, 1971, p. 166.

le suferise în 1867 mitropolitul Al. Sterca Șuluțiu⁵ datorită opoziției sale față de recunoașterea uniunii forțate a Transilvaniei cu Ungaria.

În situația financiară existentă, Al. Roman mai face o ultimă încercare de a salva și continua apariția ziarului, printr-o cerere de ajutor financiar la episcopia Lugojului. Documentul pe care îl publicăm în anexa II, datat cu câteva luni înaintea încetării *Federațiunii*⁶, este un adevărat memoriu, menit să lărgască aria de cunoaștere în acest domeniu a istoriografiei noastre și în special a istoriei presei din cea de a II-a jumătate a secolului al XIX-lea. Cu toată dorința sa de a continua apariția ziarului cu sprijin lugojean, cercurile eclesiastice de la Lugoj nu îi vor acorda ajutorul solicitat, motivându-și atitudinea în rezoluția din 1 ianuarie 1876⁷.

Federațiunea își încetează astfel apariția în martie 1876, cu un deficit de peste 10 000 fl.v.a.⁸, ceea ce i-a adus redactorului ruina materială și vreme de 14 ani, pînă în 1890, Alexandru Roman va plăti datoriile făcute pentru susținerea gazetei⁹.

Cele două scrisori pe care le publicăm, oferă o completare și argumentare deosebit de necesară studiilor de pînă acum privind *Federațiunea*. Acest important ziar politic românesc, mai puțin cercetat și cunoscut, alături de *Albina*, a pregătit opinia publică românească pentru o mai largă și entuziastă primire făcută *Tribunei* de la Sibiu, fiind totodată și un demn precursor al acesteia.

GELU NEAMȚU — GHEORGHE NAGHI

⁵ Ax. Banciu, *Din corespondența lui Alexandru Roman*, în *Tara Birsei*, X, nr. 4—6, din iulie-dec. 1938, p. 409.

⁶ Arhiva Mitropoliei Banatului, *Fond Lugoj*, Dosar 1876. Protocoale, nr. 113/pres. Al. Roman către Victor Mihali, Budapesta, 26 dec. 1875.

⁷ Rezoluția în Arhiva Mitropoliei Banatului, *Fond Lugoj*, Dosar, 1876. Protocoale, nr.2 pres. Semnează Ștefan Moldovan și Petru Pop :

a) Că acest capitul recunoaște lipsa unei foi, carea să apere interesele religiunii g. cat. : însă fiindcă aceste interese sînt comune pentru întreaga provincie M[itropo]litană, de sine ar urma că subvențiunea în acest punct atînsă, să se mijlocească prin tote ordinariatele provinciei, la o laltă și într-o coințelegere.

b) Că, dacă ordinariatele provinciei s-ar declara pentru o atare subvențiune, atunci diecesa Lugojului, nu din fondurile diecsane cari au altă destinațiune, ci din averea privată a benevoitorilor contribuenți ar fi a se asigura.

c) Ca a.

d) Că acest capitul nici decît nu posedă date de ajuns, după cari ar pote enunța cum că această lipsă s-a subliniat în timpul trecut prin foia „Federațiunea”, prin urmare cu considerare la trecut neci pe venitoriu nu pote fi garanția maorală, că această lipsă se va suplini.

Pre lîngă acestea Capitlul își exprimă scupulul său ca fiind foia cestionată pînă aci în oareșicare direpțiune și antigubernamentală, oare consult ar fi, ca asemenea foia să fie susținută cu subvențiuni tocma prin ven[erabilul] ordinariat.

⁸ Vezi anexa II.

⁹ Pînă acum suma era evaluată la peste 8.000 fl. Cf. G. Neamțu, *Tirajul...* în *ActaMN*, IX, (1972), p. 642.

ANEXA

I

În scrisoarea către Visarion Roman, Al. Roman își exprimă mulțumirea pentru alegerea noului mitropolit fără ingerința cercurilor guvernamentale. Îi trimite calculele pentru anunțurile comitetului fondator al băncii „Albina” și pentru prospectul de abonament la calendarul *Amicul poporului*. Suma datorată de V. Roman trebuia depusă pe numele protopopului Al. Erdős. Susținerea ziarului în ultimii trei ani i-a cauzat mari pagube. Speră în schimbarea cât mai urgentă a regimului dualist.

Sabiniu 13/1 septem[brie] 1873

Stimatisime d-le și frate!

Habemus Papam! Ceea ce prevăzusem, ba pot zice că știam, s-a întâmplat. Românii n-au decît să fericiteze pre membrii congresului elect[oral] pentru înțelepciunea lor dublă: d-a face alegere nimerită și d-a aplica primadată statutul, fără a se provoca ingerința mongolică. Mult mă mir că părintele Popea n-a putut întruni mai multe voturi, ceea ce mă face a crede, că neci sateliții săi nu i-a dat voturile. Glumele cu Babeș și Măcelriu au fost insipide, puteau să lipsească. Voturile date lor fiind ilegale, trebuiau nemicite și nu publicate. De altminteră treacă ducă-se.

Cu această ocaziune, neputînd eu est an să am fericirea d-a vă vedea în Sabii-mi ieu libertatea d-a vă tramite socotelele pentru anunțurile Comitetului fund[ator] „Alb”[ina] și pentru alăturarea de două ori a coalelor de prenum[eratură] la Calindariul dv. — rămase din anii 1871—1872.

La an[ul] 1871 primele zile ale lui octobree, avînd norocirea personală, ați avut bună-tatea a-mi răfui toate socotelile. La 1872, iară tot zilele prime din octobree, nu făcurăm socotele neci răfuiete, deci iacăle.

I) Anunțul trimis sub Nr $\frac{222}{\text{C.F.}}$

din 15/27 octobree 1871, publicat de două ori în „Fed.”[erațiunea]

II) Anunțul trimis sub Nr. $\frac{450}{\text{C.F.}}$ din 10/22 decembre 1871 publicat de 3 ori (în Nri

19, 20, 22 „Fed”. 1872).

III) Prin scrisoarea dv. din 7/19 octobree 1872 s-a trimis 700 exempl[are] a se alătura (coale de prenum[eratură] la Calindariu) la Fed[eratiunea].

taxele	{	oficiului poștale de la 100 ex. cite 4 cr.	2 fl. 80 cr.
		[ex]peditorului pentru alăturare de la 100 ex. 50 cr.	3 fl. 50 cr.

suma 6 fl. 30 cr.

IV) Cu scrisoarea dv. din 1/13 novembre, 1872, s-a trimis 500 exemplare coale de prenum[eratură] la Calindariu (n-a ajuns căci „Fed.” se spedeiește și astăzi, după tri ani răi, în 762 de exempl[are] firește preste 135, gratificațiunii, preste 200 ex. preț redus pentru dascăli, vre-o 35 ex. schimburi și celelalte din an în an pururea aconto mai mult de jumătate) a se alătura la „Feder”[ațiunea].

taxele	{	oficiului poștale vezi 100 a 40 cr.	2 fl.
		[ex]peditorului	2 fl. 50

suma 4 fl. 50

Ambe sumele anexelor la „Fed.”[erațiunea] fac 10 fl. 80 cr v.a. chitanța postei pentru cele 700 de exempl.[are] precum și ale [ex]pedito[r]ului, plătite de mine, nu le-am găsit venind dar le voi găsi reîntorcînd la Pesta și dacă aveți trebuință de ele le voi trimite.

Cît pentru cele două anunțuri ale băncii „Alb”[ina] taxele erariale (timbrul) fac

2 a 30 cr.	60 cr.
3 a 30 cr.	90 „
suma	
1 fl. 50 cr.	

iară taxele inserțiunii le las în voia dv. a le socoti precum avuseși bunătatea d-a face și cu cele plătite în 3—5 oct. 1871, adeca precum s-a plătit și celorlalte Redacțiuni românești.

Ceea ce privește răfuirea socotelilor acestora vă rog ca să aveți bunătatea a reținea 15 fl. (cincisprăzece florinti, v.a.) plus interusurile cu 10% socotite pre un an, adeca 16 fl. 50 cr. v.a. și a transpune această sumuliță la comit[etul] admin[istrativ] al fondului Academiei rom[âne] pre numele d-lui *Alessandru Erdős*, protop[op] și paroch rom[ân] în Racisia (comit[atul] Satumarelui) ca ofert din partea d-sale.

Eu această sumă nu vi-o am trimis, ci am socotit ca făcîndu-ne socotelele să vă rog a o scădea din competița „Fed”[erațiunii], iar fiindcă am întîrziat cu trimiterea acestor socotele, am adaus 1 fl. 50, ca interusurie pe timpul trecut.

Publicîndu-se ofertul d-lui Aless. Erdős să se pună numai suma totală 16 f. 50, căci dînsul este informat de starea lucrului.

În fine vă rog ca suma ce va întrece după scăderea acestor 16 fl. 50 cr. să binevoiți o trimite la Redacțiune.

Petrecînd în Sibiu am timp de ajuus ca să fac socotelele tuturor anunțurilor publicate de la 1870 (de cînd eram la Vaț) și neplătite pînă în ziua de astăzi. Suma tuturor trece preste 300 fl. ceea ce încă cumpănește greu în bugetul actuale al „Fed”[erațiunii]. „Szegény az Eklezsia, a pop maga jár harangozni”. Cu mare pagubă susțin de trei ani acest jurnal și nu voi să-l sistez potînd face ca să nu strige maghiarii, cu tote că, Doamne, mare povară duc și de multe mă lipsesc pentru el. Doară, doară, că se va schimba acest afurisit sistem de opresiune, eu însă ași dori ca cît mai degrabă, să nu așteptăm mult. Ni ajunse suferința dualistică.

Eu țin că statul ostrunguresc este închinat dracului. N-ai cetit comunicatele lui Lamar-mora. Acest diplomat vorbind despre Ungaria zice „acest imperiu imaginar” (Dieses imaginäre Reich der Magyaren — după jurnalele nemțești). Fie-i gura de aur.

Mi adusei aminte și de prunumerățiunea d-tale la „Feder”[ațiunea] dar, zău, de-a rostul nu știu, dacă a fost pre un an, doi, aceasta numai din protocoalele anilor resp.[ectivi] ași putea afla, dv. însă veți ști cît timp ați primit-o și prin urmare cît face prețul și veți binevoi a adauga și această sumă la celelalte.

După toate aceste poftînd ca D-zeu să-ți țină boieria, să te ferească de tote relele, să fi sănătos și să păstrezi sentimente fraterne reciproce celui ce rămîne

al dv. ca frate, Aless. Roman
Red. „Federaț”[iunii]

[De mîna lui V. Roman:]

Roman Aless.
Pesta 13 sept. 873
Răsp. 19 sept. „

ANEXA

II

Al. Roman îl roagă pe episcopul Victor Mihali să-i acorde un ajutor financiar pentru susținerea ziarului *Federațiunea*. A pierdut pînă acum 10.000 fl. cu această întreprindere. El a dorit prin înființarea *Federațiunii*, alături de *Gazeta Transilvaniei*, să echilibreze influența

Telegrafului român și a Albinei. A avut promisiunea din partea episcopului Olteanu că îi vor fi asigurate 2000 fl. anual pentru susținerea ziarului, dar ajutorul a fost prea mic, asta în timp ce Vinc. Babeș primea de la Mocionești 37 de mii fl. pentru susținerea *Albinei*. În concluzie, dacă nu i se va asigura un ajutor financiar și abonamente în rindul învățătorilor și preoților va fi nevoit să sisteze apariția ziarului.

Ilustrisime domnule episcope!

Situațiunea precaria în care mă aflu în urma nefericitei mele întreprinderi jurnalistică mă va scuza că-mi iau libertatea a vă molesta cu această rugătoarea epistolă.

N-am ce să înșir cite toate, ajunge ca să amintesc singurul fapt, că în curs de opt ani am păgubit preste zece mii de fl. v.a. și în loc de a cerca să trag foloase materiale din pozițiunea mea de deputat m-am ruinat materialmente pentru o idee. Am făcut cu buna intențiune, dar m-am înșelat în calcul, că deși nici prin minte nu mi-a plesnit a căuta vreun câștig material din întreprinderea mea, n-am crezut însă că voi îndura atita pagubă. S-a întâmplat; și ceea ce mă mîngîie este că am tins la un scop, după mine, nobil, și că nici conștiința nu mă mustră d-a-mi fi cauzat răul prin pasiuni condannabile, neci chiar inimizii mei nu o pot spune aceasta. Dar în fine, am ajuns într-o situațiune în carea prepuțini au fost cari m-au înțeles și m-au sprijinit încitva. Eu văzînd că nouă R[everendisimi]lor gr. cat. ni se răpește terenul de cultură și anie[ta]te ce ocupasem din vechime, văzînd că nu numai „Telegraful” din Sibiu, dar și „Albina” au început a face propagandă confesională, am crezut, afară de motivele naționale, că este necesar a fonda pre lingă „Gazeta Transilv[aniei]”, care începuse a fi coverșită de acele două organe, încă un jurnal, care fiind sub conducerea unui gr. cat. să paralizeze răul ce ne amenință. N-am putut lupta cu vizeriul confesional pentru că nu am fost sprijinit de ai noștri, dar am combătut totdeauna veleitățile confesionale ale celor două organe, firește mai mult în defensivă, și cînd în urmă la nește proaste espectoratiuni ale „Telegrafului” contra uniților sau „unieților” cum zicea el, am scris articolul intitulat „Esalațiuni miasmatică din oficina vulgo broscaria confesională a „Telegrafului” din Sibiu, am perdut imediat 200 de prenumărănți, ceea ce făcea atunci preste 2000 fl. și ceea ce o știu colaboratorii mei interni de atunci Horșia și Poruțiu. Ei bine, n-am putut să mă plîng în public, căci perdeam pote și pre ceilalți neuniți cîți mai remăsese, dar am comunicat verbalmente lucrul cu Pr[ea] S[finția] Sa E[piscop]ul Olteanu și mai tîrziu ocașionaliter cu Esc[elența] Sa Metropolitul nostru.

Pr[ea] S[finția] Sa E[piscop]ul Olteanu mi-a promis că se va înțielege atit cu Metropolitul cit și cu ceilalți ep[iscop]i gr. cat. spre a-mi asigura anual 2000 fl. sub condițiune să apăr cu vigoare cauza noastră besericească. Dar lucrul au remas baltă căci afară de ajutoriul de la sine în curs de 2 ani, de preste una mie de fl. și afară de ajutoriul de la Esc[elența] sa Metropolitul cite 100 fl. pre tot anul și în două rînduri încă odată 100 fl. și altădată 250 fl. preste suta anuală, eu alt ajutoriu n-am avut de la prelații noștrii, căci repausatul Ep[iscop]ul Szilagyi mă amenințase cu afurisenia, pentru că apărăm provincia noastră besericească de tutoratul latinilor, cînd cu cheștiunea autonomiei catolice și numai o singură dată, cu cîteva zile înainte de moarte mi-a trimis 100 fl. Atita au fost totul, la atite pagube ce am tras cu jurnalul în curs de 8 ani. Eaca ilustrisime d[omnu]le! că vi-am confesat cu sinceritate ceea ce am primit, dar veți vedea, că atunci, cînd Mocionianii în curs de 10 ani au dat lui Babeșiu subvențiune de 27 mii fl., după cum însuși mărturisește, eu am trebuit să necăjesc și să pun diurnele mele de deputat pentru susținerea ziarului. Lupta au fost inegale, eu am sacrificat tot ce am avut pre cînd altul și-a făcut capital și cu toate acestea, astăzi cînd Mocionienii nu-i mai dau, îl ajută coreligionarii, așia în zilele acestea, precînd era să anunșe sistarea jurnalului primi asigurări de ajutorare numai să nu încete. Ep[iscop]ul Mețianu i-a garantat și ajutoriu și toate publicațiunile de concurse parohiale și învățătorești din marea sa diecesă. Noi nu suntem așia constituiți ca să se publice asemenea concursuri și dacă se și publică cite unul, nime nu plătește, deși aceasta singură rubrică cumpănește foarte mult în bugetul unui ziar, căci 10—15 concurse într-un nr. acoperă jumătate din speșele tipariului și astfel se înlesnește foarte editarea.

Aceste le amintesc ca să se vadă că noi gr. cat. și în astă privință stăm mai rău. Eu am tras pînă acum cum am putut, cu multă greutate și am plătit preste 6000 fl. din dato-

riele jurnalului, dar acum, avînd noi deputații, o lege nouă, cea de incompatibilitate, care prevede că deputatul ale cărui-a diurne sunt sechestrate și nu va regula afacerea în curs de trei luni, perde mandatul, o duc cu nespūsă greutate și grije, pentru că spre a mă feri de un rău ce m-ar compromite fac tot pentru a scăpa, și puținul ce am, dau spre acest scop, nereminîndu-mi pentru editarea ulterioară, așa am pățitu-o în octobree, cînd fui silit a curma editarea pre un timp. Am scăpat pre trei luni cu mandatul, însă acum mă aflu redus la neputință cu jurnalul decumva nu voi fi sprijinit. Din aceste motive veniu a vă ruga ca să binevoii a face ca să mi se asigure un ajutoriu ore care din partea diecesei de sub guvernarea Il[ustrității] voastre.

Știu prebine că Il[ustritatea] v[oastră] nu sunteți așa dotați ca să poteți succurge după cum vi-ar dicta generoasa inimă, dar cu Venerab[ilul] Capitul împreună tot s-ar potea face un modest ajutoriu, mai adăugîndu-se prenumerațiuni mai copioase din partea clerului. Dacă ziarul besericesc s-ar abona din banii besericei, eară unul sau și două organe de publicitate s-ar prenumera de parohul în societate cu învățătoriu, și un ziar scolastic de cătră comunitatea confesională, atunci toată jurnalistica noastră ar potea prospera. Dar învățătorii cer gratis, preoții abia 10% se prenumera și comunitățile de loc nu, apoi în asenene împrejurări nu poate fi vorba de progres mai înteiț ci numai foarte lent și în astfel de stare preapuni se vor afla cari să pună osteneală pentru susținerea de organe de publicitate.

Eu nu cer pentru persoana mea, ci pentru susținerea causei, carea la noi gr. catolicii nu e prea departe așa îmbrățișată ca și la frații noștri neuniți.

Cît pentru mine, lipsindu-mi sprijinirea pentru „Federațiunea“ voi fi silit a o sista, restul deficitelor le voi amortisa cu încetul expropriis și mă voi retrage cu totul a-mi căuta de afacerile mele private, știu însă desigur, că în locul meu nu va veni altul dintre gr. catolici a continua opera începută. Se poate că primo obsut se va contesta urmarea cea rea ce va resulta din încetarea „Federațiunii“ ca organ de publicitate în mana unui gr. cat. dar nu va trece bine anul și lacuna se va semți foarte. „Telegraful“ și „Albina“ vor deveni mai cutezătoare mai ales după ce eu am pozitivă cunoștință despre mașinațiunile ce se fac în contra unirei cu mîna lungă și cu sprijin puternic. De unde și cum? asta o las întelep-ciunei Il[ustrității] v[oastră] or o devină.

Scusați-mă, Ilustris[ime] domnule, pentru lungimea acestei epistole, dar un lucru de acesta natură nu se poate cuprinde în citeva fire și cu toate că am adoperat mai numai a îndegeta, cred că și așa lungă cum e epistola ar fi prea concisă, dacă nu ași ști că Ilustris[itatea] v[oastră] cu mînte ageră ați pătruns în adevărul lucrului și după puținile mele indicări.

Dacă Ilustr[itatea] V[oastră] veți afla de bine a se sprijini ziarul meu vă rog ca să binevoii a dispune preagratios ca modestul ajutoriu să mi se înainteze pre timpul cînd se regulează bugetul Redacțiunei cu tipograful, adecă de la 1 pînă la 13 ianuarie.

Primiți Ilustris[ime] domnule expresiunea celei profun-le stime din parte-mi.

Al Il[ustrității] v[oastră]

pururea devotat

Aless. Roman

Red[actorul] „Federaț[iunii“]

Budapesta, 26 dec[embrie] 1875.

AUS DEM BRIEFWECHSEL ALEXANDRU ROMANS ÜBER DIE ZEITUNG
„FEDERAȚIUNEA“

(Z u s a m m e n f a s s u n g)

Alexandru Roman, führende Persönlichkeit der nationalen Befreiungsbewegung der Rumänen Siebenbürgens und aus dem Partiumgebiete, brachte zwischen 1868—1867 die politische Zeitung „Federațiunea“ heraus. Diese war ein wirksames gegen das Österreich-ungarische dualistische Regime gerichtetes Kampfmittel.

Die hier veröffentlichten beiden Briefe schildern einige mit der Herausbildung der „Federațiunea“ verbundene materielle Angelegenheiten. Der verzweifelte Versuch Romans, finanzielle Unterstützung seitens des Lugojer Bistums zu erhalten, um nicht gezwungen zu sein, das Erscheinen der „Federațiunea“ einzustellen, legt Zeugnis auch über die Interessenlosigkeit einiger geistlichen Kreise des Aufblühens eines gegen die Regierung gerichteten rumänischen Zeitungswesens gegenüber.